

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 6. april 2011
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2010-730-1180
Dok.: RAJ41817

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 5, som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 4. marts 2011 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Forenkling af bødesagsprocessen) (L 133).

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Line Barfoed (EL).

Lars Barfoed

/

Ole Hasselgaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 5 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Forenkling af bødesagsprocessen) (L 133):

”Hvilken konsekvens vil det have for andre sager, hvis man får en udeblivelsesdom på baggrund af et bødeforlæg; vil en borger eller en virksomhed så kunne påberåbe sig under en senere sag, f.eks. en erstatningssag, at de ikke var skyldige, eller vil det blive lagt til grund, at de er skyldige?”

Svar:

Spørgsmålet om, hvilken betydning en afgørelse i en straffesag kan tillægges under en efterfølgende civil retssag, er behandlet en række steder i den juridiske litteratur.

Om dette spørgsmål fremgår således bl.a. følgende af Stephan Hurwitz, *Den Danske Strafferetspleje*, 3. udg. (1959), side 562-565:

”En udbredt opfattelse i nyere teori går ud på, at der må tillægges den strafferetlige afgørelse bindende kraft i civile sager. Ræsonnementet er hovedsagelig det, at når der tillægges en civil dom ”positiv funktion” i senere civile sager mellem de samme parter, må så meget mere straffedommen med dens større garantier for resultatets rigtighed være bindende. Denne betragtning fører dog strengt taget kun til at tillægge straffedommen bindende virkning i relation til den tiltalte, ikke i relation til den forurettede eller andre, der ikke har været parter i straffesagen. [...]

For det første bør man ikke uden videre bringe alle domme i straffesager ind under den samme sandhedsformodning eller –fiktion. I summarisk behandlede sager, specielt *politisager*, er de særlige garantier for afgørelsens rigtighed ikke til stede i det forudsatte omfang, og den i disse sager truffene afgørelse burde derfor, i hvert fald som regel, ikke virke prækluderende for proceduren og afgørelsen i civile søgsmål.

Dernæst ses der ikke at foreligge tilstrækkelig real begrundelse for, at forurettede og andre, hvis krav eller forpligtelser ikke er blevet påkendt i forbindelse med straffesagen, skal være bundet af dennes afgørelse af skyldsspørgsmålet. [...]

Tilbage står endnu tilfælde, hvor spørgsmålet er, hvorvidt *tiltalte* under en senere civil sag bør være bundet af en fældende afgørelse af skyldsspørgsmålet i straffesagen. Naturligvis er betænkeligheden herved mindre, end hvor talen er om dommens bindende virkning for trediemand. På den anden side synes dog alle i betragtning kommende retsplejehensyn at kunne tilgodeses, dersom der også i denne relation blot tillægges straffedommen betydning som bevis, og for denne løsning taler også her den betragtning, at man herved undgår de betydelige vanskeligheder og hele den usikkerhed, der er

forbundet med at bestemme grundlaget for og omfanget af retskraftprækclusionen. I praksis synes denne løsning også foretrukket.”

Af Mogens Koktvedgaard og Hans Gammeltoft-Hansen, Lærebog i Strafferetspleje, 2. udg. (1978), side 359-360, fremgår bl.a. følgende om straffedommes betydning i efterfølgende civile sager:

”Det antages i civilprocessen, at civile domme i et vist omfang har positiv retskraft i senere civile sager. Herfra ledes man let til den slutning, at straffedomme så meget des mere må have retskraft i senere civile sager, idet de processuelle garantier for et rigtigt domsresultat er langt større indenfor strafferetsplejen. Denne slutning har også nogen støtte i lovgivningen, jfr. således ægteskabslovens § 40 stk. 1 (skilsmisse efter straffedom), strfl. § 271 stk. 1 (om utilstedeligheden af bevis i injuriersager for strafbare handlinger, for hvilke der foreligger endelig frifindelsesdom) og rpl. § 288 (udsættelse af civile sager, indtil en straffesag, hvis resultat »vil have indflydelse på sagens udfald«, er afgjort); se også s. 135 om det såkaldte »ensretningsprincip« i adhæsionsprocessen. Fra disse lovbestemmelser synes der dog næppe at kunne udledes nogen almindelig regel om en positiv retsvirkning – højst en regel om bevisvirkning. Dette skyldes bl.a., at området for en sådan virkning måtte være højst usikkert både i saglig henseende (hvilke elementer i straffedommen har retskraftvirkning?) og i personel henseende (har dommen kun virkning for domfældte eller tillige for den forurettede eller for enhver tredjemand?). Disse usikkerhedsmomenter gør den positive retskraftvirkning lidet acceptabel, og man føres da frem mod den antagelse, at den afsagte straffedom normalt alene har virkning som *bevis*, d.v.s. at der består adgang til at føre modbevis. Denne opfattelse synes også lagt til grund i praxis, jfr. til ex *UfR 1945,725 H [...]*”

Hans Gammeltoft-Hansen, Strafferetspleje III, 1. udg. (1996), side 194-195, anfører bl.a. følgende om spørgsmålet:

”Det har været gjort gældende, at straffedomme i almindelighed bør tillægges bindende virkning i civile sager. Begrundelsen skulle bestå i, at eftersom civile domme i et vist omfang tillægges bindende virkning (positiv retskraft) i senere civile sager, burde dette desto mere gælde straffedomme, der er tilblevet indenfor rammerne af strafferetsplejens videregående garantier for et materielt rigtigt resultat. Begrundelsen er imidlertid ikke holdbar. En væsentlig part af straffesagerne, forseelsesagerne, behandles ikke under former, der overgår civilprocessen [...] Og straffeprocessens garantier vedrørende den materielle sandheds princip tager sigte på beskyttelse af tiltalte, ikke omvendt; allerede strafferetsplejens almindelige bevisbyrderregel udelukker, at en frifindelse skulle kunne tillægges bindende virkning vedrørende skyldsspørgsmålet i en senere erstat-

ningssag [...] Hertil kommer, at et princip om straffedommens bindende virkning i civile sager måtte nødvendiggøre overvejelser om den subjektive identitet, d.v.s. om dommen også skulle have bindende virkning i forhold til forurettede og andre trediemænd.

Resultatet må være, at straffedommen – medmindre andet er udtrykkeligt bestemt – alene tillægges bevisvirkning i forhold til senere civile sager. Denne opfattelse synes også lagt til grund i praksis.”

Om betydningen af straffedomme anfører Eva Smith m.fl., Staffeprocessen, 2. udg. (2008), side 948-949, bl.a. følgende:

”Bevisbyrdereglerne i civile sager og straffesager er forskellige. I civile sager gælder et bevisovervægtighedsprincip. I straffesager derimod gælder ”In dubio pro reo” grundsætningen om, at tvivlen skal komme den tiltalte til gode, og den tiltalte således skal frifindes, hvis der er rimelig tvivl om, at anklagemyndighedens vurdering af sagen er den rigtige. Ud fra dette synspunkt kunne det forekomme naturligt at sige, at straffedomme måtte have positiv retskraft i civile sager, såfremt de drejede sig om de forhold, som var afgjort i straffedommen. Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen udtrykker det således: ”Man ledes let til den slutning, at straffedomme så meget des mere må have retskraft i senere civile sager, idet de processuelle garantier for et rigtigt domsresultat er langt større indenfor strafferetsplejen.”

Denne slutning er imidlertid kun korrekt, hvis der er sket domfældelse i straffesagen. Er der sket frifindelse i straffesagen, er det langt fra givet, at en civil afgørelse af den samme sag vil nå til samme resultat, og det skyldes netop, at beviskravet i de civile sager er mindre, end det er i en fældende straffedom. Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen når dog af andre grunde frem til, at en straffesag ikke har positiv retskraft i en senere civil sag, men alene kan tillægges bevisvirkninger. Det betyder, at der i den senere civile sag er mulighed for at føre modbevis. [...]”

Som det fremgår, synes det at være den overvejende opfattelse i den juridiske litteratur, at en straffedom ikke uden videre har bindende virkning under en eventuel senere civil sag, men alene skal kunne tillægges bevismæssig betydning. Det fremgår af litteraturen endvidere, at denne opfattelse også synes at være lagt til grund i praksis.

Det bemærkes, at Justitsministeriet i en besvarelse af 30. marts 2011 af spørgsmål nr. 716 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg har behandlet spørgsmålet om en frifindende strafferetlig doms betydning for en senere civilretlig sag.